

РЕКОМЕНДАЦІЇ

слухань у Комітеті на тему: «Стан виконання законодавства про свободу совісті та діяльність релігійних організацій в частині захисту національної безпеки України та підготовка до імплементації Закону України «Про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій»

23 вересня 2024 року

Комітет Верховної Ради України з гуманітарної та інформаційної політики, провівши 23 вересня 2024 року слухання у Комітеті на тему: «Стан виконання законодавства про свободу совісті та діяльність релігійних організацій в частині захисту національної безпеки України та підготовка до імплементації Закону України «Про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій», зазначає наступне.

Спроби розхитати міжконфесійний мир в Україні впродовж останніх років були системними й маніпулятивними. Така злочинна системна робота існувала для того, щоб переконати громадське середовище та світову спільноту в тому, що в Україні нібито існували порушення прав щодо функціонування певних релігійних організацій.

Використання релігії для підриву української державності, територіальної цілісності поширення деструктивних настроїв і дискредитації війська становить для України дуже серйозну небезпеку навіть на тлі тих неймовірних викликів, які постали перед нашою державою у військовій, економічній, соціальній, гуманітарній та інших сферах з початком російської агресії.

Згідно з чинним законодавством, контроль з боку держави здійснюється не за діяльністю релігійних організацій, а за дотриманням ними законодавства у сфері свободи совісті, що властиво будь-якій демократичній державі. Такий контроль рівною мірою стосується будь-яких суб'єктів права – державних органів, релігійних організацій, посадових осіб і громадських організацій тощо.

20 серпня 2024 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій» (№ 3894-ІХ), метою якого є заборона російської православної церкви (далі – РПЦ), яка є інструментом російського впливу та пропаганди, а її діяльність та по своїй суті суперечить свободі віросповідання. У сучасному світі демократична держава повинна захищати населення від терористичної та іншої ворожої пропаганди, від закликів до насильства, геноциду, а також зупиняти будь-які дії з боку російської федерації зловживати релігією та православними традиціями, спотвореними РПЦ.

Важливість виконання положень цього Закону, послідовного здійснювання плану організації підготовки проектів актів, завдань, необхідних для його реалізації, а також подальший контроль за його виконанням наразі є одним з пріоритетних.

У 2018 році Верховною Радою України ухвалений Закон України «Про внесення зміни до статті 12 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» щодо назви релігійних організацій (об'єднань), які входять до структури (є частиною) релігійної організації (об'єднання), керівний центр (управління) якої знаходиться за межами України в державі, яка законом визнана такою, що здійснила військову агресію проти України та/або тимчасово окупувала частину території України» (№2662-VIII від 20.12.2018), який унормовував порядок здійснення реєстраційно-облікової діяльності стосовно релігійних організацій (об'єднань). Він надав можливість громадянському суспільству доступу до об'єктивної інформації про релігійну організацію, а також надав можливість зняття з реєстрації юридичних осіб усіх релігійних організацій, керівні центри яких знаходяться у країні-агресорі, і які не зазначили про це у своїх статутних документах. Він є чинним, однак у повному обсязі до кінця не реалізований.

Також у 2019 році Верховною Радою України ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підлеглості релігійних організацій та процедури державної реєстрації релігійних організацій зі статусом юридичної особи» (№ 2673-VIII від 17.01.2019), прийняття якого було зумовлено ускладненим правом віруючих громадян та створених ними громад щодо вільного релігійного вибору. Такі зміни унормували процедури та механізму зміни приналежності релігійних громад. Вони є конкретною, практичною відповіддю на суспільні виклики, які виникли на той час.

Зміни до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» та низки інших законів України були зумовлені питанням національної безпеки та жодним чином не змінили обсяг релігійних свобод громадян.

За наслідками обговорення та з огляду на зазначене вище, учасники комітетських слухань р е к о м е н д у ю т ь :

1. Взяти до уваги зауваження та пропозиції учасників комітетських слухань, висловлені під час обговорення.

2. Кабінету Міністрів України неухильно дотримуватись визначених Законом України «Про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій» (№ 3894-IX від 20.08.2024р.) термінів ухвалення нормативно-правових актів, необхідних для його реалізації, і, відповідно до пункту 6 Розділу II цього Закону, забезпечити:

1) не пізніше 24 листопада 2024 року:

прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону;

приведення своїх нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;

здійснення встановлених законом заходів щодо повернення державного майна з користування іноземної релігійної організації, діяльність якої в Україні заборонена відповідно до статті 3 Закону України «Про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій», та релігійних організацій, діяльність яких не допускається відповідно до статті 5¹ Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації»;

2) не пізніше 24 лютого 2025 року здійснення встановлених законом заходів щодо повернення державного майна з користування юридичних осіб, власником, учасником яких є іноземна релігійна організація, діяльність якої в Україні заборонена відповідно до статті 3 Закону України "Про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій";

3) розгляд питання посилення інституційної спроможності Державної служби України з етнополітики та свободи совісті;

4) додаткове збільшення видатків на фінансування Державної служби України з етнополітики та свободи совісті у 2025 році у сумі 17427,3 тис. грн.

3. Міністерству закордонних справ України спільно з Державною службою України з етнополітики та свободи совісті підготувати роз'яснення щодо реалізації положень Закону України «Про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій», його відповідності міжнародним стандартам у сфері свободи совісті міжнародним партнерам України, урядовим і неурядовим організаціям, громадськості.

4. Міністерству культури та стратегічних комунікацій України здійснити перевірку стану збереження культових споруд, що є пам'ятками національного значення.

5. Державній службі України з етнополітики та свободи совісті підготувати роз'яснення щодо реалізації положень Закону України «Про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій» (№ 3894-ІХ від 20.08.2024р.).